

נשא

רמב"ם, שהביא תוכן מאמר המדרש (ש-מקורו בש"ס) בהל' ת"ת, וז"ל: "ב-שלשה¹⁰ כתרים נכתרו ישראל כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות, כתר כהונה זכה בו אהרן כו' כתר מלכות זכה בו דוד כו' כתר תורה הרי מונח ועומד ומוכן לכל ישראל כו' שמא תאמר ש-אותם הכתרים גדולים מכתר תורה הרי הוא אומר¹¹ כי מלכים ימלוכו ורוזנים יחוקקו צדק בי שרים ישורו הא למדת שכתר תורה גדול משניהם", ובהלכה הבאה ממשיך, "אמרו חכמים-ממזר ת"ח קודם לכהן גדול עם הארץ שנאמר יקרה היא מפנינים, מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים".

וצריך ביאור: למה חילק הרמב"ם זה ד, אמרו חכמים ממזר ת"ח קודם כו' בהלכה בפ"י¹², דלכאורה מאמר זה אינו אלא סיום וראי' לתוכן ההלכה הקודמת ש, כתר תורה גדול משניהם¹³. ומזה שהרמב"ם כתבו בהלכה בפ"ע משמע,

א. איתא במדרש רבה ריש פרשתנו: "נשא את ראש בני גרשון וגו' הה"ד יקרה היא מפנינים וכל חפצין לא ישו בה . . חכם קודם למלך ישראל כו' . . אם ה' ממזר ת"ח קודם לכה"ג עם הארץ שנאמר יקרה היא מפנינים . . אפילו מזה שהוא נכנס לפני ולפנים, דבר אחר יקרה היא מפנינים מדבר בקהת וגרשון אע"פ שגרשון בכור ומצינו שבכל מקום חלק הכתוב כבוד לבכור, לפי שה' קהת טוען הארון ששם התורה הקדימו הכתוב לגרשון כו'".

לפי פשוטו הובא כאן הדרש הרא-שון בפירושו הפסוק, "יקרה היא מפנינים" רק אגב הדרש השני (שהכתוב, "מדבר בקהת וגרשון"), אבל מ"מ מסתבר לומר, שכיון שדרש זה הובא כאן על הפסוק דפרשתנו, ומה גם שדרש זה הובא כאן בתור פירוש ראשון (29) הפירושו ש-"מדבר בקהת וגרשון", שגם דרש זה נוגע להבנת גדר מעלת התורה המרומז בפרשתנו (כדרש השני).

ב. ויובן בהקדים ביאור לשון ה-

(1) במדבר פ"א, א.

(2) פרשתנו ד, כב.

(3) משל ג, טו.

(4) מקורו בירושלמי הוריות פ"ג ה"ה (כציון במת"כ שם).

(5) מקורו בהוריות יג, א (כציון במת"כ). וההוספה במדרש שם, "סברין מימר לפדות להחיות ולכסות הא לשיבה לא אמר רבי אבין אף לשיבה" היא בירושלמי שם בסוף ההלכה וירושלמי שבת פ"ב ה"ג (בנסמן במדרש שם). וראה לקמן הערה 29.

(6) שנמנה בס"פ במדבר ד, א ואילך.

(7) ראה פ" מהר"ז כאן ד"ה יקרה היא.

(8) ראה לעיל הערה 5.

(9) רפ"ג.

(10) ראה ספרי קרח יח, כ. יומא עב, ב. קה"ר פ"א, א (ב). מדרש שמאל (שחר טוב) פכ"ג. שמורי פל"ד, ב. תנחומא ויקהל ח בסופו. במדבר פ"ד, יג בסופו. פ"ד, י"ד. יל"ש משלי רמז תחקמא.

(11) משל ח, טו"ט.

(12) דאף שבמקורם הם שני מרזיל במקומות שונים, הרי הרמב"ם הביאם בהמשך ולראי' א' על השני. כפנים.

(13) ובהל' ת"ת לאדה"ז רפ"ד בא בהמשך אחד. ולכמה גירסאות כ"ה גם ברמב"ם שם (ראה רמב"ם ספר המדע - ירושלים, תשכ"ד. וראה שם עוד נוסחא שהלכה ב' היא, שמא תאמר . . אמרו חכמים . . לפני ולפנים").

שיש במאמר זה גם ענין והלכה בפ"ע.

וביותר אינו מובן: הרמב"ם אינו מפרש במה „ממזר ת"ח קודם לכהן גדול ע"ה" – אע"פ שמפורש במשנה¹⁴, שהוא שם ענין זה, ד"כהן קודם ללוי לוי לישראל . . אימתי בזמן שכולם שווים אבל אם ה' ממזר ת"ח וכה"ג ע"ה ממזר ת"ח קודם", בהמשך להדין¹⁵ ד"האיש קודם לאשה להחיות ולהשב אבידה כו"ו¹⁶ – וברמב"ם אין כאן שום הלכה כ"א רק ראי' וחזיון להלכה הקודמת.

ג. ויש לומר הביאור בזה¹⁷:

„כתר תורה" מורה על ענין ה"רוממות" שהתורה פועלת באדם הלומד תורה, כדברי ר' יוסף¹⁸ בנוגע למ"ת „אי לא האי יומא דקא גרים כו"ו", „שלמדתי תורה ונתרוממתי"¹⁹ – ובזה יש ב' או-פנים (ומדריגות):

א) התעסקות בדבר נעלה (כולל – בתורה) פועלת „רוממות" באדם, ולהיות שהתורה היא „יקרה . . מפנינים" ל-מעלה משאר הדברים הנעלים, לכן, ה"רוממות" שעל ידי התורה היא למעלה משאר עניני „רוממות". ולפי זה, „כתר תורה" הוא באותו סוג וגדר של שאר ה"כתרים" אלא שהוא למעלה מהם.

ב) „כתר תורה" פועל „רוממות" שאין בערכה כלל בעולם, וזהו מה שארוז"ל „מאן מלכי רבנן"²⁰ . . דכתיב בי מלכים

ימלוכו", שרק „רבנן" הם הם ה"מלכים" האמיתיים²¹. ולפי זה שאר ה"כתרים" אינם נחשבים כלל בערך „כתר תורה".

וכמבואר בתורה אור²² במעלת עסק התורה על קיום המצות, שאדם המקיים מצוות הרי הוא „כעבד המקיים מצות ה' מלך ועושה דבריו", אבל בלימוד התורה באופן שמכוון לאמיתתה של תורה – דברי התורה הנלמדים הם דבר ה', דברי תורה שמוציא בפיו²³ הרי הם דברי ה', וכמ"ש „ואשים דברי בפיד", דברי ממש כי דבר ה' זו הלכה²⁴ היא היא הנגלית בו והיא המדברת מתוך גרונו".

וזהו שלמות הענין ד"כתר תורה", שהרוממות וה"מלכות" אינן שלו, אלא של התורה עצמה (המתגלית על ידו), ובלשון אדה"ז שם, ש"לכן נאמר על ה' תורה בי מלכים ימלוכו ואמרינן מאן מלכי רבנן . . כי להיותו בביטול אל דבר ה' ורצונו וחכמתו, ואינו תופס מקום מצד עצמו כלל, הנה דבר המלך הוא השלטון²⁵ והוא בחי' מלך שגורז ואומר כו"ו".

ד. ויש לומר, שזהו תוכן החילוק בין שתי ההלכות ברמב"ם:

בהלכה הא' מדבר בפעולת עסק ה' תורה באדם שהיא בדומה לפעולת שאר דברים נעלים, שבאופן זה הרי כתר תורה הוא באותו סוג דכתר כהונה וכתר מלכות (שהמלך וכהן גדול מובדלים ונעלים משאר העם), עד שאפשרי קס"ד

(14) הוריות יג, א.

(15) במשנה הקודמת – הוריות שם.

(16) וקדימה זו הביא בהל' מתנות עניים ספ"ח.

(17) ראה ג"כ (באר"א קצת) לקיש' חכ"ח ע' 107

ואילך.

(18) פסחים סח, ב.

(19) פרש"י שם.

(20) כ"ה בתריא (דלקמן בפנים), ע"פ גיטין סב,

סע"א.

(21) וראה זח"ג רנב, ב.

(22) וישב כו, ב. ולהעיר מתניא פכ"ג.

(23) ראה גם לקרי' פרשתנו כב, ריש ע"ב. שם

כה, ב. ועוד.

(24) ישע"י נא, טז.

(25) שבת קלח, ב.

(26) ע"פ קהלת ח, ד.

[ועוד יש לומר, שזה מודגש גם בזה ש"ממזר ת"ח קודם לכה"ג עם הארץ", כי רק מצד העילוי שלא בערך הנפעל על ידי התורה, הרי גם גברא שהוא מה-ירודים ביותר שבעשרה יוחסין³⁰ שעליו נאמר "לא יבא . . בקהל"³¹ – הוא ל-מעלה מכהן גדול (ע"ה) הנכנס לפני ולפנים].

ה. ובוה יובן גם החילוק בין שתי הדרשות הנ"ל שבמדרש בכתוב "יקרה היא מפנינים":

לפירוש הא' שבמדרש, קאי על שלי-מות הרוממות שבתורה, שאין כערכה כלל בשום דבר בעולם³², וזהו מה ש-אומר בסיום הענין "אם הי' ממזר ת"ח קודם לכה"ג עם הארץ שנאמר יקרה היא מפנינים . . אפילו מזה שהוא נכנס לפני ולפנים", כנ"ל.

משא"כ לפירוש השני שבמדרש, קאי

שאותם הכתרים גדולים מכתר תורה, וצריכים להודיע שכתר תורה גדול משניהם, הרוממות שע"י התורה היא ל-מעלה מכהונה ומלכות.

משא"כ בהלכה הב' מדבר באופן ה-שני ב"כתר תורה", שהוא סוג אחר ל-גמריי, ולא מאותו הסוג דכתר כהונה וכתר מלכות³³, וזהו הטעם שענין זה מודגש בכך ש"ממזר ת"ח קודם לכהן גדול עם הארץ שנאמר יקרה היא מפני-נים, מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים", היינו שיש מעלה בלימוד התורה על כניסת כה"ג לפני ולפנים, דאע"פ שזהו המקום הכי מקודש בעולם, ששם היא השראת השכינה, ובמילא מובן שזהו האופן הכי קרוב שאדם יכול להתקרב אל הקב"ה, מ"מ, אין זה בערך ללימוד התורה, כי הכניסה לפני ולפנים היא רק כעבד או שר הנכנס אל המלך וקרוב אל המלך, אבל ע"י לימוד התורה בביטול הרי לומד התורה הוא בגדר "מלך" עצמו, מאן מלכי רבנן, כנ"ל³⁴.

שלי ובמדבר" (שבהערה 5) "אף לשיבה". וזהו החילוק בין ההוא והמסקנא שם, שההוא "סברין מימר לפדות להחיות ולכסות", כי זהו בעינים שלא יאבד התועלת שישנו ע"י הת"ח, התורה שבו, אבל בענין הישיבה וכבוד סברין למימר שהכה"ג הוא תחילה, כי קדושתו גדולה, וקמ"ל "אף לשיבה", כי קדושת התורה שגדולה מכהן גדול היא באופן שהיא נעשית כל מציאותו של הת"ח (עד שנעשה כ"מלך" עצמו, ככפנים).

(30) קידושין רפ"ד. וראה גם מקומות שבהערה

5.

(31) תצא כג. ג. ועפ"י יומתק הטעם שנקט "ממזר" ולא נתין או גר וכו' שלמטה מממזר בסדר דעשרה יוחסין (כנסמן בהערה הקודמת). ואכ"מ.

(32) עפ"י יובן הטעם שדוקא בפ"י הא' במדרש מביא גם המשך הכתוב, וכל חפצין לא ישו בה", משא"כ בפ"י הב' שבמדרש מביא רק התחלת הכתוב "יקרה היא מפנינים", כי רק בפירוש הא' מדובר במעלת התורה שבאין ערוך לכל שאר ענינים, כל חפצין לא ישו בה".

(27) ובפרט ע"פ פ"י הבאר שבע (הוריות שם ד"ה וכהן גדול עם הארץ) – הובא בש"ך יו"ד (סרמיו סק"ד. סרניא סקטין) – "לאו דוקא עם הארץ אלא שאינו שוה בחכמה לישראל" (וראה שרית כנסת יחזקאל א"ח ס"ו). ומוכת דהא דממזר ת"ח מדובר במדריגה נעלית ביותר בתורה, ככפנים. (28) היינו בהחפצא דכתר כהונה וכתר מלכות כפ"ע, אבל בפועל בנוגע לדוד קשורה מלכותו עם ביטולו (וראה לקמן ס"ו), כמ"ש "אם לא שויתי ודוממתי" (תהלים קלא, ב ובראב"ע שם). וראה רמב"ם סוף הל' לולב. לקו"ט שבהערה 40.

(29) ולכן לא כתב הרמב"ם דממזר ת"ח קודם בהדינים הנאמרים בהוריות שם שהביא בהל' מת"ע, כי כאן כוונתו "קודם" – לכבודי, ע"ד מ"ש בירו-

(*) ולהעיר מהגירסא ברמב"ם (הנ"ל הערה 13) חשוב"ב במקום "קודם".

ישנו ענין ההתנשאות (אלא שהם טפלים בזה אל בני קהת, „גם הם“) – עכצ"ל, שהכוונה לרוממות כוז שהיא בערך ל- שאר עניני רוממות, אלא שהיא למעלה מהם, כנ"ל.

ו. ובעומק יותר יש לומר, שגם הפירוש הראשון שבמדרש בא לפרש כתוב דילן ד, „נשא את ראש בני גרשון גם הם“.

ויובן זה בהקדם תוספת ביאור ב- חילוק בין שני האופנים הנ"ל, בענין ה- רוממות הנפעל על ידי לימוד התורה.

שני אופנים אלה, אף שבכללות שני- הם באים על ידי לימוד התורה, הרי ב- פרטיות ישנו הפרש ביניהם: הענין הא' בא (בעיקר) ע"י עצם לימוד התורה בהבנה והשגה: אבל הענין הב' תלוי בזה שהאדם לומד תורה בתכלית הביטול³³, שרק אז הדברי תורה שלומד הם גילוי דבר ה'.

וזהו הטעם שהוצרכה להיות הקדמת נעשה לנשמע קודם קבלת התורה³⁴, וכן צ"ל הקדמת נעשה לנשמע לפני לימוד התורה בכל עת ובכל מקום, וכביאור

פסוק זה על אופן הא' הנ"ל ב, „רוממות“ תורה, דגם כשאין לימוד התורה של ה- אדם בתכלית השלימות (עד שיהי' בגדר „מאן מלכי רבנן“), מ"מ, עצם הענין ש- אדם לומד תורה פועל בו רוממות של- מעלה משאר כל סוגי רוממות שבעולם.

וזהו שאומר בפירוש זה „אע"פ ש- גרשון בכור ומצינו שבכל מקום חלק הכתוב כבוד לבכור, לפי שהי' קהת טוען הארון ששם התורה הקדימו הכתוב לגרשון כו" – והיינו (א) ההשוואה היא (רק) לבכור, (ב) בזה גופא אומר רק ש, „הקדימו הכתוב“, (ג) מעלת קהת כאן היא (לא שהם לומדי תורה, אלא רק) „טוען הארון“ – אלא שגדולה מעלת התורה כל כך, שאפילו מי שהוא „טוען הארון ששם התורה“ יש בו מעלה גם על בכור (אף „שבכל מקום חלק הכתוב כבוד לבכור“).

ועפ"ז יש לומר, שזוהי כוונת המדרש כאן בהביאו ב' הפירושים ב, יקרה היא מפנינים, ומסיים „ד"א יקרה היא מפני- נים מדבר בקהת וגרשון כו“, שתחילה מקדים שאמיתית ענין הרוממות שכתורה הוא ע"ד הענין ד, „ממזר ת"ח קודם לכהן גדול . . . שהוא נכנס לפני ולפנים“, אבל מה שנוגע כאן (בקהת וגרשון) הוא רק המדריגה הפחותה במעלת התורה (כפי- רוש השני שבמדרש).

והטעם: בפסוק נאמר „נשא את ראש בני גרשון גם הם“, ש, „נשא“ מורה על ענין ההתנשאות³⁵ ורוממות, וכיון שגם אצל בני גרשון (אף שאין ענינם תורה)

³³ להעיר מעירובין (יג, ב): „מפני מה זכו ב"ה לקבוע הלכה כמותן מפני שנחזין ועלובין היו כו' ולא עוד אלא שמקדימין דברי ב"ש לדבריהן“, שמצד הביטול הגיעו לאמיתתה של תורה (ראה בארוכה לקריש חכ"א ע' 114 ואילך), והוא אמיתית הענין ד, כתר תורה“ (ראה אגה"ק סכ"ט, ע"פ מגילה כה, ב).

³⁴ ובפרטיות יותר מצינו בהקדמה למ"ת שני ענינים: (א) אמירת ה' (יתרו יט, ו) „ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגו“, שהוא הקדמה לענין הא' שבכתר תורה (ראה רש"י שם „שרים“, ובמדרשים „כהנים“, „כתן גדול“ – ראה מכלילתא עה"פ. אגדת בראשית פע"ט פ. (פ) „בעה"ט עה"פ. (ב) הקדמת נעשה לנשמע, שהיא הקדמה והכנה לענין הב' שבכתר תורה – שבא ע"י ביטול דוקא.

³⁵ ראה במדבר פ"ד, יב: אינו אומר פקד אלא נשא את ראש לשון נשיאות כו'. וראה אברבנאל ס"פ במדבר. גו"א על פרש"י ריש פרשתנו. מפרשי התורה ר"פ תשא. ועוד. וראה בכל הנ"ל אוה"ת פרשתנו (כרד ו) ע' א'תשלה ואילך.

נעשה מאלי בלי „גברא“ העושה זאת, כי האדם בטל בתכלית אל רצון השם, עד שכאילו אין שום מציאות מלבד רצונו יתברך⁴⁰.

ז. וע"פ זה יש לומר, שענין זה מוד-גש ב, נשא את ראש בני גרשון גם הם:

זה שאמיתית הרוממות של תורה נפעלת ע"י לימוד התורה בביטול, שזהו כאשר הלימוד מביא לידי מעשה דוקא — נראה בזה שאחרי בני קהת באים בני גרשון, דגרשון מורה על קיום המצות, כמבואר בכ"מ⁴¹ (והם נשאו את היריעות כו', ודוקא לאחר הקמת המשכן ע"י בני גרשון ובני מררי באו בני קהת והכניסו את הארון והכלים בתוך המשכן⁴²), ולכן דוקא לאחר שישנו ענינם של בני גרשון, ה"ז מדגיש אמיתית נשיאות, בני קהת" (תורה).

וזהו שהכתוב מדייק „נשא את ראש בני גרשון גם הם“, שאין המדובר ב-מעלת בני גרשון כשלעצמם (דהיינו מצד קיום המצוות עצמו), אלא בזה שהם טפלים ובטלים אל בני קהת, ענין ה-מעשה הבא כתוצאה מלימוד [ועוד זאת, ד, גם הם] פירושו, שגם ב, מעשה נמשך הביטול שבתורה, כנ"ל.

וע"פ הנ"ל יש לבאר ג"כ הרמז בזה שדוקא פרשה זו, המדברת בבני גרשון, נקראת בשם „נשא“ סתם — אף שה, נשא דבני קהת הוא למעלה יותר מדבני

רבינו הזקן³⁵ ד, מלת נשמע הוא להיות בטל לדבר תורה המדברת בפיו שהיא רצונו וחכמתו יתברך, כאילו שומע שה-שכינה מדברת מתוך גרונו כמ"ש³⁶ תען לשוני אמרתך . . ביטול רצון לגמרי, וביטול זה בא ע"י הקדמת „נעשה“, שזהו ענין הביטול „לבעל הרצון . . בעצמו“.

וזהו מה שארז"ל³⁷ גדול לימוד ש-מביא לידי מעשה, שהגדלות שבלימוד הוא מה שמביא לידי מעשה (מלשון „מעשין על הצדקה“³⁸), שהו"ע הכפי' והביטול.

ובפשטות: הבחינה שלימוד התורה הוא בביטול אמיתי היא בזה שהלימוד עצמו מביאו שינתק את עצמו מלימודו (אף שיש בזה הרבה תענוג וחיות) וית-עסק בענינים של מעשה. ואז ישנה ה-גדלות שבלימוד, כי כאשר לומד מתוך ביטול, אזי דברי תורה שלומד הם דבר ה' המתגלה על ידו, והוא בגדר „מלך“, מאן מלכי רבנן.

[ובעומק יותר יש לפרש מרז"ל גדול לימוד שמביא לידי מעשה, דכאשר לומד בביטול גמור, ה"ז פועל גם על המעשה שלו, שקיום המצוות שלו יהי' באותו הביטול כמו לימוד התורה, שאינו מקיים המצוות רק כעבד המקיים מצוות המלך (שאין זה ביטול לגמרי, כי ישנה מציאות העבד, אלא שהוא עושה גזירת המלך, כנ"ל ס"ג), אלא שהוא בתכלית הביטול, ע"ד מרז"ל³⁹ „מנפשי כרע“, ד-היינו שאין זה — שישנו אדם העושה רצון ה', אלא שזהו כאילו שרצון ה'

(40) ראה לקרי' ברכה (צט, ג) שגם כללות ענין הנשיאות הוא ענין שלא ע"פ טעם ודעת (הבורח מן הכבוד כו'), ומקשר זה שם עם ענין הקדמת נעשה לנשמע. עיי"ש. וי"ל, שכיון ש, ב"מ מלכים ימלוכו, לכן כל נשיאות קשורה דוקא עם ענין הביטול (הבורח מן הכבוד כו').

(41) ראה לקרי' פרשתנו ג, כו, ובכ"מ.

(42) ראה פרש"י בהעלותך י, כא.

(35) לקרי' שה"ש כב, א.

(36) תהלים קיט, קעב.

(37) קידושין מ. ב. ב"ק ז, א.

(38) ראה ב"י לטו"ד סרמ"ח.

(39) ירושלמי ברכות פ"ב סה"ד, הובאה בתוד"ה

עיון — שבת קיח, ב.

שבת שלאחרי, שבה עולים ונכללים ימי העצרת, או בשבת שלפניי⁴⁶, שממנה מתברר כי ימי חג השבועות.

ולכאורה: מבין שלשת משפחות בני לוי, קהת גרשון ומררי, עיקר מעלת התורה נמצא אצל בני קהת דוקא (שלכן הם היו טועני הארון), וא"כ למה קורין לעולם פ' נשא (דוקא) בסמיכות לחג השבועות?

וע"פ משנתל מובן, שאדרבה, היא הנותנת: עיקר החידוש דמתן תורה הוא (לא הבנת והשגת דברי תורה, אלא) גילוי תורת הוי', נתן לנו את תורתו, והכלי לקבל תורת הוי' הוא על ידי ענין הביטול, הקדמת נעשה לנשמע⁴⁷, ולימוד באופן המביא לידי מעשה (כנ"ל) – ודוקא אז פועלת התורה ענין של "התנשאות" ורוממות אמיתית, "נשא את ראש". ולכן קורין תמיד פרשת "נשא את ראש בני גרשון" בסמיכות לחג השבועות, כיון שכאן באה לידי ביטוי מעלת התורה הנלמדת בביטול דוקא, כנ"ל ב- ארוכה.

ט. ענין זה (מעלת לימוד התורה ב- ביטול) נרמז גם באמצע הפרשה⁴⁸, בפ' קרבנות הנשיאים, שאיתא ברש"י, שזה שנאמר "הקריב" שתי פעמים אצל

גרשון (כמודגש בקרא עצמו, "נשא את ראש בני גרשון גם הם") – כי רק לאחר שישנה גם עבודת בני גרשון (באופן ד"גם הם"), מתגלה אמיתית ענין ה- "נשיאות" ורוממות שעל ידי תורה, כנ"ל בארוכה⁴³.

ח. והנה פרשת נשא קורין תמיד ב- סמיכות לחג השבועות, זמן מתן תורתנו, וע"פ דברי השל"ה⁴⁴ הידועים ש, המועד דים של כל השנה . . בכולן יש שייכות לאותן הפרשיות שחלות בהן, מובן, שיש בפרשה זו רמז ולימוד הנוגע לחג השבועות, זמן מתן תורתנו.

[ואף שבפשטות שייך חג השבועות לפרשת במדבר, כפסק ההלכה שלעולם קורין פ' במדבר לפני עצרת⁴⁵, וכמשנת במ"א בארוכה⁴⁶, מ"מ, יש בפ' נשא קשר מיוחד לחג השבועות (גם יותר מפ' במדבר), שהרי פ' במדבר (א) קורין לפני עצרת, (ב) לפעמים אינה בשבת שלפני חג השבועות, אלא בשבת שלפני⁴⁷ – משא"כ פרשת נשא, אשר (א) לפעמים (– ברובם)⁴⁸ קורין אותה אחרי חג ה- שבועות, ונמצא שחג השבועות חל ב- שבוע דפ' נשא, (ב) תמיד קורין אותה בשבת הסמוכה לחג השבועות, אם ב-

43 בבאיור דברי המדרש כו' – ראה גם כלי יקר ריש פרשתנו. של"ה פרשתנו שטט, ב ואילך.

44 ר"פ וישב.

45 רמב"ם הל' תפלה פ"ג ה"ב. טושו"ע א"ח סתכ"ח ס"ד.

46 ראה לקו"ש ח"ח ע' 1. וש"נ. לקו"ש ח"ח ע' 18 ובהערות שם.

47 בקביעות, ה"ח ו, ה"ש מעוברת – כשר"ה הוא ביום ה', בין כשדשי חשון וכסלו הם חסרים או שלמים (טור שם). וראה פ"ח שם סק"ד.

48 ראה לוחות שבטור שם. וידוע השק"ט בנוגע ללוחות אלו (פ"ח לא"ח הל' ר"ח ועוד – הובאו ונסמנו בלקו"ש ח"ח ע' 381 בשוה"ג).

46) כבקביעות שבהערה 47.

49) ראה ת"א וא"א (נ), א) שוהו החידוש דמשה שאמר ונחנו מה, ביטול לגמרי (נוסף על עבודת ה- אבות שנק' עדיין עבודת עבד), ולפיכך זכה שנתנה תורה על ידו בבחי' דבור . . שכינה מדברת מתוך גרונו. ע"ש בארוכה.

50) להעיר ג"כ שבפרשתנו מדובר אודות יום הקמת המשכן (ו), א) שהוא יום חתונתו (ראה פרש"י עה"פ. ובמבד"ב פ"ב, ח (בסופו) ביום חתונתו זה אוהל מועד . . שחיתוניו היו כו') ובתענית (כו, ב – במשנה. וראה גם במבד"ב שם כפי' הא') יום חתונתו זה מ"ת.

המקרא והמשנה שכל מי שמבקר וזוכה יצרו לעשות ככל הכתוב בהן הוא עושה שני שלומות שלום למעלה ושלום ל־מטה⁵⁷]. וביטול זה של יששכר התבטא בזה שהוא הקריב שני, והמקריב הראשון הי' נחשון בן עמינדב שהו"ע (נחשון – היינו) המסירת נפש, "למה נקרא שמו נחשון על שם שירד תחלה לנחשול שבים" ש"קפץ נחשון לתוך גלי הים וירד⁵⁸", כי ידע ש"בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה"⁵⁹, ולכן קפץ במסירת נפש לים כדי להתקרב לקראת הר סיני לקבלת התורה⁶⁰.

י"ד. ויש לומר, שזהו הרמז בג' אופני הקביעות דקריאת פרשת נשא: א) לפעמים קורין נשא לפני חג השבועות, ב) ברוב השנים לאחר חג השבועות, ג) כאשר פ' נשא היא ב' שבועות שלמים, וחג השבועות חל (בחול) ביום ו' ויום ש"ק⁶¹:

קריאת פ' נשא לפני חג השבועות הוא הוראה ונתינת כח שבכדי להגיע ל־הגדלות ו"נשיאות ראש" דתורה צריך להיות לפניו תוס' התחזקות בענין הבית טול שלפני מ"ת, הקדמת נעשה לנשמע: קריאת פ' נשא אחרי חג השבועות הוא הוראה ונתינת כח על הביטול שבמעשה שלאחרי מ"ת, שהגדלות והנשיאות שב־תורה צריכה לבוא בביטול שבמעשה: וכאשר חג השבועות הוא ביום ועש"ק

"נתנאל בן צוער"⁵¹, הוא כ"ג⁵², "בשביל ב' דברים זכה להקריב שני לשבטים, אחת שהיו יודעים בתורה שנאמר⁵³ ומבני יששכר יודעי בינה לעתים (ואחת שהם נתנו עצה לנשיאים להתנדב קרבנות הלוו)".

ובמדרש רבה בפרשה זו⁵⁴ איתא, "בא נשיא יששכר והקריב על שם התורה, לפי שהם אהבו את התורה יותר מכל השבטים שנאמר ומבני כו' לדעת מה יעשה ישראל באיזה יום יעשו מועדים ראשיהם מאתיים אלו מאתיים ראשי סנהדראות שהי' שבט יששכר מעמיד וכל אחיהם על פיהם שהיו מסכימים הלכה על פיהם ואומר⁵⁵ ויט שכמו לסכול שהיו סובלים עול תורה ויהי למס עובד שכל מי שהי' טועה בהלכה היו שואלים אותה לשבט יששכר והם מבארים אותה להם".

אבל מ"מ, אף שנשיא יששכר הקריב תחלה (מצד מעלת התורה), גם לפני שבט ראובן הבכור⁵⁶, מ"מ הקריב שני לשבטים, ולא ביום ראשון.

והביאור בזה:

אף שיששכר הקריב על שם התורה, כנ"ל, מ"מ הרי עיקר מעלת התורה ה־מביאה לידי גדלות ונשיאות הוא כאשר הלימוד קשור עם ביטול מציאותו של ה־לומד [וכמו שהי' ביששכר, דכתיב ב"י⁵⁵ "ויט שכמו לסכול", שהיו סובלים עול התורה, וכמרומו גם בכוונה של "ולזבח השלמים בקר שנים – כנגד שתי תורות

(57) פרשתנו שם, כג. במדבר פ"ג שם.

(58) במדבר שם, ז. שם, ד.

(59) שמות ג, יב.

(60) גם בנוגע ליהודה נאמר שמצד ההודאה

והביטול שלו הקריב ראשון (במדבר שם, ג). אבל

לא מודגש בזה הביטול קשור לתורה.

(61) קביעות שנה זו (תשמ"ט) – שנת הדפסת

השיחה.

(51) פרשתנו ז, יח"ט.

(52) וראה ספרי זוטא שם, יח.

(53) דה"א יב, לב.

(54) פ"ג, טו"ז.

(55) ויחי מט, טו.

(56) כבספרי מדרש ורש"י עה"פ.

וש"ק היינו שפ' נשא היא הן בשבוע
שלפני חג השבועות והן בשבוע שלאחרי
חג השבועות, ה"ז הוראה על חיבור שני
הענינים יחד, וזוהי השלימות דנשיאות
התורה, שישנו הביטול דהקדמת נעשה

לנשמע שלפני מ"ת, והביטול שבמעשה
(גדול לימוד שמביא לידי מעשה) לאחרי
מ"ת.

(משיחת ש"פ נשא תשל"ה)

נשא ב

הברכה לא רק בנכסי האדם, אלא גם בנוגע לגופו ולפרי בטנו; ועוד זאת – גם ברכות על ענינים רוחניים של ה- מתברכים (כמ"ש שם בהמשך הכתובים: "יקימך ה' לו לעם קדוש גו' ועוד). ואמאי שבק רש"י פירוש זה, התואם, לכ- אורה, לפשט הכתוב (שהמדובר בברכות השם המפורשות בתורה (במקום אחר), ובברכות כלליות ביותר) – ומביא הפי- רוש "שיתברכו נכסיו"?

גם יש לדייק בלשון רש"י "שיתברכו נכסיו": מקורו של פירוש זה הוא ב- ספרי כאן, אבל שם הלשון "יברכך ב- נכסים". ואינו מובן, (א) מה ראה רש"י לשנות מלשון הספרי ומתוכנו ולכתוב "יברכך, שיתברכו נכסיו" שכבר יש לה, (ב) מהו שחזור עוה"פ "שיתברכו", (ג) מצינו כעין זה בפרש"י לעיל⁶, גבי אב- רהם, שפירש "ואברכך – בממון", ולכ- אורה הו"ל לפרש בשני המקומות בשווה.

א. בפסוקי "יברכך ה' וישמרך" נאמרו בחז"ל (ספרי, תנחומא, במדבר רבה ועוד) הרבה פירושים בתוכנה של הברכה ד"יברכך", וישמרך", אבל רש"י בפירושו על התורה בחר באחד מהם, כדלקמן. וביחד עם זה הזכיר ומסיים "שהרבה מדרשים דרשו בו" – ומגדירים שהם מדרש.

ב. בתחלת הכתוב מעתיק רש"י יברכך ומפרש שיתברכו נכסיו.

ולכאורה יש לתמוה: גם ע"פ פשוטו של מקרא מסתבר לומר שברכת כהנים היא ברכה כללית ביותר – ומדוע איפוא בחר רש"י בפירוש זה "שיתברכו נכ- סיו", ברכה המוגבלת רק לנכסי האדם, ולא פירש שהיא ברכה כללית, שהאדם יתברך בכל עניניו?

וביותר תמוה: הפירוש הראשון ב- ספרי כאן עה"פ הוא "יברכך ה', בברכה המפורשת [בתורה, במקום אחר] . . ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה וגו' ברוך טנאך ומשאתך ברוך אתה בבואך וגו' ובא"י עליך כל הברכות האלה והשיגוך אימתי כי תשמע בקול ה' אליקך" – ולפ"ו הרי ב"יברכך" נכללת

(6) ראה בכור שור כאן, מלבי"ם. ועוד.

(7) תבא שם, ד.

(8) שם, ט.

(9) להעיר, שבדפוס ראשון דפרש"י (ועד"ו ב- שני כתי" רש"י שתח"י, בסיום ד"ה "וישמך" איתא "ד"א יברכך בננים וישמרך בבנות שהבנות צריכות שימור" (והוא מתנחומא ובמדב"ר כאן).

[ולהוסיף, שלגירסא זו נמצא, שכוונת רש"י בסיום פירושו – "והרבה מדרשים כו' בספרי", היינו גם על "יברכך" (אבל בא' מכת"י רש"י הג"ל הובא פירוש זה "יברכך בבנים כו") אחרי שמסיים "ו- הרבה מדרשים כו", ומשמע להיפך, שקאי רק על "וישמך". וראה לקמן הערה 30.]

(10) לך יב, ב ד"ה ואברכך. וראה שם ד"ה ואעשך.

(1) פרשתנו, ו, כד.

(2) וכן בשאר הברכות דברכת כהנים.

(3) ראה מדרש לקח טוב כאן. ועוד. ולהעיר מתיב"ע כאן "בכל עסקך". וראה הערה 20.

(4) תבא כח, ג"ז. ובמדב"ר כאן מביא לפנ"ו גם כתוב דף עקב (ו, יד) "ברוך תהי' מכל העמים". וראה הערה הבאה.

(5) תבא שם, ב. וראה מפרשי הספרי והמדרש שם בנוגע לסדר הכתובים.